

Palle Svensson  
stud.scient.pol.

"...the fate of so many  
classics - to be widely  
quoted and rarely read".<sup>1)</sup>

#### Om David Eastons "generelle teori"

I de daglige diskussioner mellem studenter på Institut for Statskundskab har problemet omkring David Easton optaget en forholdsmæssig stor del af tiden. Dette skyldes sandsynligvis ikke alene, at undervisningen i komparativ politik tager sit udgangspunkt hos bl.a. David Easton og anvender "det politiske system" som "komparativt rammebegreb"<sup>2)</sup> for udformningen af "en analyse af organer inden for en funktionsanalytisk ramme"<sup>3)</sup>, men også det almindelige behov hos de studerende for at sætte de enkelte problemområder på plads i en større sammenhæng, i en generel teori. Af såvel marxistisk som ikke-marxistisk orienterede har David Easton derfor ofte med sin systempersistens-teori været opfattet som en slags alternativ til den marxistiske unterbau-überbau-opfattelse, dialektiske metode og historisk-materialistiske teori.

Selv om jeg personligt finder det mere frugtbart at diskutere ligheder, at forsøge at forene "approaches" og at præcisere forskelle, end at deltage i den almindelige grøftegravning, som der efterhånden er stærke tendenser til, finder jeg det nødvendigt at beskæftige mig med, i hvilket omfang det i det hele taget er berettiget at arbejde ud fra den opfattelse, at Easton har opstillet en generel

---

1) Sigmund Neumann, Modern Political Parties, Chicago, 1956, p. 406

2) Erik Rasmussen, Komparativ Politik, 1, pp. 101 ff.

3) ibid., p. 108

Palle Svensson  
stud.scient.pol.

"...the fate of so many  
classics - to be widely  
quoted and rarely read".<sup>1)</sup>

#### Om David Eastons "generelle teori"

I de daglige diskussioner mellem studenter på Institut for Statskundskab har problemet omkring David Easton optaget en forholdsmæssig stor del af tiden. Dette skyldes sandsynligvis ikke alene, at undervisningen i komparativ politik tager sit udgangspunkt hos bl.a. David Easton og anvender "det politiske system" som "komparativt rammebegreb"<sup>2)</sup> for udformningen af "en analyse af organer inden for en funktionsanalytisk ramme"<sup>3)</sup>, men også det almindelige behov hos de studerende for at sætte de enkelte problemområder på plads i en større sammenhæng, i en generel teori. Af såvel marxistisk som ikke-marxistisk orienterede har David Easton derfor ofte med sin systempersistens-teori været opfattet som en slags alternativ til den marxistiske unterbau-überbau-opfattelse, dialektiske metode og historisk-materialistiske teori.

Selv om jeg personligt finder det mere frugtbart at diskutere ligheder, at forsøge at forene "approaches" og at præcisere forskelle, end at deltage i den almindelige grøftegravning, som der efterhånden er stærke tendenser til, finder jeg det nødvendigt at beskæftige mig med, i hvilket omfang det i det hele taget er berettiget at arbejde ud fra den opfattelse, at Easton har opstillet en generel

---

1) Sigmund Neumann, Modern Political Parties, Chicago, 1956, p. 406

2) Erik Rasmussen, Komparativ Politik, 1, pp. 101 ff.

3) ibid., p. 108

teori, som det kan være nyttigt at tage som udgangspunkt, når man går i gang med at studere et politologisk område nærmere, som det f.eks. sker i specialerne.

I denne artikel vil jeg derfor kort forsøge at redegøre for, hvad vi kan forstå ved en teori og i denne forbindelse komme nærmere ind på, hvad vi kunne forstå ved og forlange af en generel teori. Herefter vil jeg prøve at referere, hvad det er Easton har stillet sig som sit mål i denne forbindelse, og diskussionen skulle så gerne nå frem til en konklusion om det omfang, i hvilket Easton kan siges at have fremsat en generel teori for den politiske videnskab.

Det skal fra begyndelsen understreges, at denne artikel helt igennem forsøger at leve op til Politicās formål om det ikke for ambitiøse niveau. Dette viser sig alene deri, at artiklen ikke kan siges at repræsentere noget afgørende nyt - idet jeg har søgt til de lettest tilgængelige og for pensum mest nærtstående fremstillinger, og artiklen er i vidt omfang et kommenteret referat af kapitel 1 i David Easton, A Systems Analysis of Political Life <sup>4)</sup>. Endvidere kan det nævnes, at Morten Kelstrup i sit speciale <sup>5)</sup> (kapitel III) kommer til lignende resultater.

## 1. Teori.

Opfattelserne af, hvad man skal forstå ved teori kan vist uden overdrivelse siges at være overordentligt forskellige. Termen og begrebet anvendes om mange ting og på mange måder. Forvirring bliver naturligvis resultatet "...with every man his own theorist or, what is worse, with every man the apparent founder of his own school of theory". <sup>6)</sup>

---

4) New York, 1965. (Herefter: A Systems Analysis).

5) David Eastons systemteori, en analyse og kritik, Århus Akademisk Forlag, 1969, (duplikeret)

6) David Easton, A Systems Analysis, p. 4.

Her vil det være naturligt at anvende teori på den måde, som Easton selv fastlægger, og som Erik Rasmussen i øvrigt tilslutter sig.<sup>7)</sup> I almindelighed kan man derfor opfatte teori som "any kind of generalization or proposition that asserts that two or more things, activities, or events covary under specified conditions. A theory or generalization that has been well-confirmed would be called a law; one that awaits confirmation through testing would be an hypothesis".<sup>8)</sup>

Alt efter teoriens spændvidde (scope/generalality), d.v.s. det omfang i hvilket teorien omfatter virkeligheden, og teoriens logiske konsistens (coherence/interrelatedness), d.v.s. det omfang i hvilket der er logisk overensstemmelse mellem teoriens generalisationer og begreber, sonder Easton mellem tre typer af teorier eller teoretiske udsagn: (1) simple generalisationer, (2) partielle teorier og (3) generelle teorier.<sup>9)</sup>

(1) Simple generalisationer omfatter kun en meget begrænset samling af data og er således med hensyn til spændvidde kun relevant for begrænsede adfærdsformer på et givet tidspunkt og sted eller for relativt få situationer. Hvad angår deres logiske konsistens er de karakteriseret ved at være helt isoleret fra øvrige generalisationer. Da de kun fremhæver visse relevante fællestræk eller samvariationer, kan der kun i ringe grad deduceres fra dem, og det er overhovedet et spørgsmål, om de skal henregnes

---

7) David Easton, The Political System, New York, 1953, pp. 52-63 og A Systems Analysis, pp. 3-8, jvf. Erik Rasmussen, op.cit., pp.27-29.

8) David Easton, A Systems Analysis, p. 7.

9) ibid., jvf. Erik Rasmussen, op.cit., p. 27 og Morten Kelstrup, op.cit., pp. 29-32.

under begrebet "teori" - Erik Rasmussen gør det ikke <sup>10)</sup>, og Easton mener i 1953, at man ikke bør kalde dem "teorier" "in the strict sense" <sup>11)</sup>; men opfatter dem tilsyneladende som sådanne i 1965. Spørgsmålet er ikke af afgørende betydning for forståelsen af "teori", så meget mere som overgangene mellem de forskellige typer er flydende. Som eksempler på simple generalisationer inden for den politiske videnskab kan nævnes en række af vælgerundersøgelsernes resultater.

(2) Partielle teorier adskiller sig fra de simple generalisationer ved at have større spændvidde, de omfatter med andre ord en større del af virkeligheden. "They isolate some part or aspect of behavior in a political system, less than the whole and yet greater than some isolated fragment". <sup>12)</sup> Med hensyn til den logiske konsistens er de partielle teorier karakteriseret ved, at de bringer et antal mere eller mindre fritstående generalisationer ind under<sup>en</sup> logisk sammenhæng. Herved bliver det muligt at forstå ikke alene de fænomener, som disse generalisationer oprindeligt satte i forbindelse med hinanden i form af en specificeret sammenhæng eller relation, men også andre fænomener, som man hidtil ikke havde kunnet forstå i nogen sammenhæng. Teorien har med andre ord en anvendelse udover de data, som den oprindeligt havde til formål at sætte i relation til hinanden. Den partielle teoris begrænsning med hensyn til den logiske konsistens består deri, at teorien ikke indbefatter nogen logisk forbindelse mellem de partielle teorier inden for en række forskellige dele eller aspekter af virkeligheden. Som eksempel på partielle teorier inden for den politiske videnskab nævner Easton teorier om politiske partier, organisationer, interessegrupper o.s.v.

---

10) men kræver, at der skal kunne etableres en relation, en sammenhæng mellem sådanne generalisationer, for at man skal kunne tale om en teori, jvf. op.cit., p. 23 - dette svarer stort set til, hvad Easton kræver for at ville tale om en partiel teori; jvf. nedenfor.

11) Political System, p. 55.

12) David Easton, A Systems Analysis, p. 7.

Robert Michels oligarkilov kan nævnes som et eksempel på en sådan partiel teori for de politiske partiers vedkommende.

(3) Generelle teorier omfatter med hensyn til spændvidde hele en videnskabelig disciplin. For den politiske videnskab ville en generel teori betyde, at den vil søge at belyse politiske systemers funktioner i deres helhed. Med hensyn til den logiske konsistens repræsenterer den generelle teori den højeste form, hvor der er en sådan overensstemmelse mellem teoriens begreber og generalisationer, at det er muligt deduktivt at udlede <sup>mere konkrete</sup> generalisationer af mere generelle og gøre disse konkretiserede generalisationer til genstand for empirisk prøvelse.

Hvis vi opfatter generalisationer som liggende på en skala efter deres generalitet/spændvidde og deres logiske konsistens, kan man placere de rene typer på denne måde:

|                            |                      |                      |
|----------------------------|----------------------|----------------------|
| simple<br>generalisationer | partielle<br>teorier | generelle<br>teorier |
| <hr/>                      |                      |                      |

således at man fra venstre mod højre får stigende spændvidde og logisk konsistens. Dette forudsætter naturligvis, at de to kriterier peger på den samme placering i kontinuets. At dette ikke behøver at være tilfældet, og at flere kriterier kan inddrages, viser Morten Kelstrup <sup>13)</sup> i forbindelse med en diskussion af forskellige former for teoridannelse, en problemstilling som man ikke nødvendigvis behøver at komme ind på i denne forbindelse.

Da det er af central betydning at få fat i udviklingen i Eastons tankegang og forskningsintentioner med hensyn til dannelsen af en generel politisk teori, skal jeg citere en smule mere udførligt fra Eastons fremstillinger.

I 1953 karakteriserer han den generelle teori på denne måde: "At the highest level, there stands broad-gauge or systematic theory, the conceptual framework within which

---

13) op.cit., pp. 29-34

a whole discipline is cast. ... a conceptual framework consists of those theories and assumptions which an investigator uses in undertaking an analysis within a given field. It serves as a theoretical model to test the relevance of succeeding research. It is a system of working hypotheses, adopted and used as long as it helps to orient empirical research in such a way that socially significant problems are better understood. ... It differs from synthetic theory (svarer til partiel teori, P.S.) only in that it is broader in scope and in its sophisticated state as found in physics or economics, it is deductive. It begins with a few postulates of empirical reference and from these deduces a series of narrower generalizations. From these in turn stem singular generalizations capable of empirical proof". (Mine understregninger, P.S.) <sup>14)</sup> Bortset fra forskellen i terminologien svarer denne opfattelse af de tre former for teorier nøje til det, Easton formulerer i A Systems Analysis i 1965. Forskellen kan imidlertid komme ind med hensyn til de forskningsintentioner, som ligger bag disse begreber. Medens Easton i 1953 erkender, at man dengang endnu var langt fra idealet for en sådan generel teori for den politiske videnskabs vedkommende, argumenterer han dog kraftigt for nødvendigheden af en sådan generel teori, idet han lægger vægt på en større beskæftigelse med teoretiske problemer - i modsætning til den hyperfactualisme, som han kritiserer - og i denne forbindelse på udformningen af en generel politisk teori.

I sin artikel fra 1957 <sup>15)</sup> fremlægger han "An Approach to the Analysis of Political Systems" som "a small step in the direction of a general political theory". Det er sikkert disse forhold, der har fået O.R. Young <sup>16)</sup> til at karakterisere Eastons approach som en særlig approach, der adskiller sig fra f.eks. Gabriel A. Almonds derved, at

---

14) David Easton, The Political System, pp. 57-58

15) World Politics, vol IX, no. 3, April 1957, pp. 383-400

16) Systems of Political Science, Englewood Cliffs, New Jersey 1968, p. 9

Easton ikke alene søger at fastlægge begreber, relevanskriterier og klassifikationssystemer, men går videre ved at danne en analytisk teori baseret på generalisationer deduktivt udledt af mere generelle postulater og begreber.

Det er vel klart nok, at dette er egenskaber, som Easton mener, en generel teori skal være i besiddelse af; men spørgsmålet er, om han selv udformer en teori, der opfylder kravene til en sådan generel teori. Er der tale om en teori, der i spændvidde omfatter alle dele og aspekter af det politiske system? Og er der tale om en sådan logisk konsistens, at det er muligt deduktivt at udlede generalisationer, som kan testes empirisk? Med Eastons egne ord: "The main objectives (of a general political theory, P.S.) are threefold: to establish criteria for identifying the important variables requiring investigation in all political systems; to specify the relationships among the variables; and achieve these goals through a set of generalizations that hang together with greater rather than lesser logical coherence and interdependence".<sup>17)</sup>

## 2. David Eastons systempersistensteori.

Uden at ville gennemføre en beskrivelse af Eastons systempersistensteori finder jeg det dog nødvendigt kort at karakterisere, hvad det er, han har sat sig som mål med sine to seneste bøger fra 1965, A Framework for Political Analysis<sup>18)</sup> og A Systems Analysis of Political Life. Det, der interesserer i denne forbindelse, er, om han søger at formulere en teori om det politiske system i dets helhed, eller om han indskrænker sig til en del eller et aspekt af det politiske system.

Det hedder herom i A Systems Analysis<sup>19)</sup>: "In this

---

17) David Easton, A Systems Analysis, p. 8.

18) Englewood Cliffs, New Jersey, 1965.

19) p. 13



volume I shall not be directly concerned with exploring a conceptual framework for the analysis of political structures and their interrelationships. My objective will be to extricate from the total political reality those aspects that can be considered the fundamental processes or activities without no political life in society could continue" (mine understregninger, P.S.). Det er med andre ord ikke det politiske system i sin helhed, Easton vil beskæftige sig med, men de fundamentale aktiviteter, som er afgørende for, om det politiske system overhovedet persisterer. Afgørende i denne henseende er, hvordan de essentielle variable, der er definerende for det politiske system, varetages: (1) træffes der rent faktisk bindende beslutninger angående værdiernes fordeling med gyldighed for dette samfund, og (2) accepteres disse beslutninger som bindende af samfundets medlemmer, i hvert fald af "most of the people, most of the time"? <sup>20)</sup> At disse to vitale funktioner, som de også kaldtes, holder sig inden for visse kritiske grænser, om de udsættes for stress o.s.v. - det er disse fundamentale problemer for ethvert politisk system - det politiske system - der optager Easton; men hvor fundamentalt og vitalt det end er for det politiske systems fortsatte eksistens, kan det ikke hvædes, at det er en problemstilling, der omfatter det politiske system i dets helhed.

I det hele taget har Easton ikke den opfattelse, at det er muligt på nuværende tidspunkt at formulere en generel politisk teori: "... a full-fledged general theory is probably beyond the reach of political science at this stage,..." <sup>21)</sup>. Derfor er det heller ikke en logisk konsi-

---

20) Framework, pp. 95-97, A Systems Analysis, pp. 22-24 og flere andre steder, f.eks. også David Easton & Jack Dennis, Children in the Political System, New York, 1969, pp. 48-49.

21) A Systems Analysis, p. 11.

stent teori, der tillader deduktivt at udlede generalisationer, han søger at opstille. Selv om generalisationer vil forekomme, ja nærmest ikke kan undgås under udarbejdelsen af det, der er hans hovedopgave: formuleringen af et begrebsapparat (conceptual framework), er det ikke formålet at finde frem til generalisationer, idet de snarere betragtes som "... welcome unanticipated dividends of the efforts to establish a logically integrated set of criteria of significance for empirical research".<sup>22)</sup>

Det endelige mål for Easton er naturligvis formuleringen af en fuldstændig generel teori, og han mener, at opdagelsen af hensigtsmæssige analysekategorier og velkomne dividender i form af generalisationer kan være med til at foreos nærmere formuleringen af en sådan generel politisk teori. "But in spite of the deliberate inclusion of many generalizations, what I shall be consciously striving toward in this volume is not a fully matured general theory or even a close approximation to one. Rather I shall be exploring a conceptual framework around which the more complex structure of a theory may possible, in slowness of time, be added."<sup>23)</sup> (Mine understregninger, P.S.)

### 3. Konklusion

Som det fremgår af det foregående, mener jeg at kunne konkludere, at det måske nok på lang sigt er David Eastons intention at opstille en generel politisk teori, men at han med sine fremstillinger fra 1965 endnu ikke har gjort dette. Han koncentrerer sig her om at udvikle et sammenhængende begrebsapparat til analyse af det politiske systems fundamentale og vitale funktioner. At dette sker på et højt abstraktionsniveau, og at de enkelte begreber er logisk sammenhængende, betyder ikke, at man deduktivt kan udlede hypoteser om, hvordan fænomenerne forholder sig til hinanden i virkeligheden. Eastons approach adskiller sig i denne henseende

---

22) ibid., p. 12

23) ibid.

ikke fra f.eks. Almonds - således som O.R. Young hævder. De formulerer begge et begrebsapparat bestående af en række variable, begreber og klassifikationer, og i denne forbindelse gør de sig en række overvejelser over forbindelsen mellem begreberne og disses rækkevidde. At de ind imellem fremsætter enkelte hypoteser (simple generalisationer), som kan gøres til genstand for empirisk prøvelse, opfylder ikke de krav, der kan stilles til en generel teori, da det ikke er muligt hypotetisk-deduktivt at komme frem til udsagn, der udsiger noget om, hvordan fænomenerne i virkeligheden forholder sig til hinanden.